

נציבות תלונות הציבור על שופטים

תאריך: כ"ח אייר, תשס"ח
02 יוני 2008

מספרי תיקים: 120/08 ואח'

חוות דעת 5/08

הדיון בבקשת המשטרה להארכת תקופת החזקתה בתפוס מעבר לשישה חודשים

בלשכתנו התקבלה לאחרונה תלונה שעניינה החלטת בית המשפט בבקשת המשטרה ליתן צו המאריך את תוקף החזקתה בדיסק קשיח של מחשב, שנתפס על ידה, לפי סעיף 35 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש] תשכ"ט-1969. בחלוף שישה חודשים, מבלי שהוגש כתב אישום, אמורה היתה המשטרה להחזיר על פי חוק את התפוס "לאדם אשר מידיו נלקח" (להלן: "המחזיק"), אלא אם כן ינתן על ידי בית המשפט צו המאריך את תקופת ההחזקה. בקשת ההארכה התייחסה לעשרות פריטים של חשודים שונים בעבירות שונות, ללא פירוט הולם. בית המשפט התבקש להתיר החזקתם של התפוסים "עד לסיום ההליכים המשפטיים" ונעתר לבקשה בהחלטה: "כמבוקש".

בירורנו העלה כי בהליך נפלו ליקויים בהתנהלות בית המשפט שהתבטאו בין היתר בכך, שהדיון התקיים במעמד צד אחד; המחזיק לא זומן לדיון, לא התבקש להגיב לבקשה ולא הודע לו דבר מתן ההחלטה בה; ההחלטה היתה לקונית ובלתי מנומקת; הצו ניתן באופן גורף בקשר לעשרות תפוסים שנכללו בבקשה אחת בתיק שנפתח על ידי המזכירות כתיק "כללי"; הצו לא ניתן לתקופה קצובה אלא "עד לסיום ההליכים המשפטיים", כאשר לא נפתחו הליכים כאלה.

אף כי לא נקבעו בסעיף 35 לפקודה סדרי דיון בבקשה, יש ליתן את הדעת כי בקשות נשמעות במעמד שני הצדדים וכל צד לדיון זכאי להשמיע דברו (אלא אם כן קיימת הוראה אחרת בחוק). כלל זה מצא ביטוי בפסיקה המחוזית בה נקבע כי דיון בהארכת תקופת החזקת חפץ תפוס מבלי שהמחזיק מוזמן לדיון, פוגע פגיעה בלתי סבירה בקניינו של אדם ויש בו משום הפרת כללי הצדק הטבעי (ראה דבריו של השופט (כתוארו אז) א' ריבלין, ב"ש (ב"ש) 90/94 עטווה אלסנע נ' מדינת ישראל, דינים מחוזי כרך לו (8), 766; ראה גם ב"ש (ת"א) 92161/02

סלע משה נ' משטרת יפו). זאת לזכור, שהתפוס נמצא בידי המשטרה ואין לכאורה חשש לפגיעה בו על ידי מחזיקו או לשיבוש הליכי החקירה. ככל שמצא בית המשפט כי במקרה שלפניו ראוי ליתן החלטה במעמד צד אחד, ראוי כי הדבר ימצא ביטוי בהחלטה מנומקת. זאת ועוד, משניתן צו, ראוי שתישלח למחזיק הודעה על דבר נתינתו, על מנת שיוכל לכלכל צעדיו בהתאם ובין היתר להגיש בקשה לבית המשפט, ככל שימצא לנכון. גם כאשר המחזיק מקבל העתק של דיסק שנתפס, הוא מקבל זאת רק אם ביקש לקבלו. על כל פנים, מסירת העתק אינה מייתרת את מתן ההודעה על נתינת הצו משום שזכותו של המחזיק לקבל את התפוס אם אין סיבה להחזיק בו.

ראוי איפוא שבית המשפט יעמוד על קבלת בקשה מפורטת, המתייחסת לעניינו של כל תפוס, עם כל הפרטים הרלוונטיים לו, לרבות שם המחזיק, סוג החשדות, מטרת התפיסה ועוד ולא בקשה המכילה רשימה של עשרות תפוסים שונים של מחזיקים שונים בעבירות שונות. שומה על בית המשפט לבחון את הבקשה, בשים לב, בין היתר, למהות העניין, למשך התפיסה, לאופי החפץ ולמידת הפגיעה בזכות המחזיק לקניין ולפרטיות.

זאת ועוד. הארכת תקופת החזקת תפוס אינה יכולה להיות בלתי מוגבלת: "הארכה כזו איננה יכולה להיות לצמיתות ועליה להינתן לזמן מסוים לתכלית מסוימת ומטעמים ראויים... לא הרי תפיסת חפץ כהרי המשך ההחזקה בו. המשך החזקת החפץ בידי המשטרה, כך נקבע, יש בו כדי לפגוע בזכות הקניין של הבעלים מעבר לפגיעה שנגרמה לו כתוצאה מעצם התפיסה. לפיכך, לא די שתפיסת הנכס נעשתה בעילה מבוררת אלא יש לבחון אם הפגיעה נעשתה לתכלית ראויה ואם המשך החזקת החפץ בידי המשטרה אינו פוגע בבעל הזכות בנכס במידה העולה על הנדרש" (בש"פ 6686/99 אליהו עובדיה נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(2) 464).

אכן, הדרך הראויה לניהול הליך כזה עשויה להצריך זמן רב יותר מן הדרך בה נוהל, אולם שיקול זה אינו מכריע כאשר מדובר בהליך משפטי שזכויות אדם כרוכות בו.

בכבוד רב,

ט' שטרסברג – כהן
נציבת תלונות הציבור על השופטים